

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

ГУТОРОВА О.О. – кандидат економічних наук, доцент

orcid.org/0000-0003-4705-5482

Державний біотехнологічний університет

ГУТОРОВ О.І. – доктор економічних наук, професор

orcid.org/0000-0003-0688-9413

Інститут кліматично орієнованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України»

Постановка проблеми. Особливістю сучасного періоду розвитку всіх галузей і сфер агропромислового виробництва є необхідність прискорення науково-технічного прогресу на основі інноваційних процесів, що дозволяють здійснювати безперервне оновлення виробництва на основі розвитку наукових досягнень, техніки і передового досвіду. Світовий досвід показує, що інноваційні процеси, як правило, не тільки заохочуються, а й регулюються державою шляхом формування відповідної політики і систематичної організації інноваційної діяльності.

Досвід розвинених країн світу в останні роки переконливо показує, що підвищення ефективності агропромислового виробництва досягається переважно за рахунок інтенсифікації інноваційної діяльності, тобто успішного функціонування науково-технічної сфери галузі. Кінцевим результатом інноваційної діяльності є створення новачків та їх розвиток безпосередньо у виробництві, що сприятиме системному і все більш прогресивному організаційному, економічному, технічному і технологічному оновленню агропромислового виробництва та підвищенню його ефективності.

Тільки за цих умов розробка і реалізація інноваційної політики дозволить досягти бажаного результату і позитивно вплинути на розвиток економіки країни. У зв'язку з цим для агропромислового комплексу, як однієї з найважливіших галузей народного господарства, що має принципові риси в порівнянні з іншими галузями, виникає необхідність узагальнення та оцінки вітчизняного та зарубіжного досвіду, а також розробки пріоритетних, найбільш ефективних напрямів інноваційної діяльності та їх організаційно-економічних основ в аграрному секторі України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню та узагальненню економічних умов, різноманітних проблем, тенденцій інноваційного розвитку агропромислового виробництва присвячені фундаментальні дослідження українських науковців такими як О. Гудзь [1], А. Гуртов [2, 9], О. Дацій [3], В. Ковтун [5], І. Кукса [6], М. Лобас [7], Ю. Лупенко [8, 9], Л. Михайлова [10], В. Онегіна [11], С. Соколюк [12], В. Федоренко [4], О. Шпикуляк [13], О. Шубравська [14] та ін.

Наукові дослідження свідчать про те, що подальший розвиток інноваційних процесів в агропромисловому комплексі неможливий без глибокого і всебічного аналізу сучасного стану інноваційної діяльності в галузі, що дозволило б оцінити і виробити реальну інноваційну політику, активна реалізація якої забезпечить науково-технічний прогрес в агропромисловому виробництві.

Організація наукових досліджень в цьому напрямку вимагає чіткого розуміння сутності, значення інноваційних процесів і організаційно-господарської діяльності по їх впровадженню в агропромисловому виробництві. При цьому необхідно, перш за все, виділити основні напрямки формування методології вивчення інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі, до яких відносяться: уточнення і подальший розвиток теорії інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки; розробка організаційно-економічних основ інноваційної діяльності; розробка методики оцінки інноваційної діяльності; питання прогнозування інноваційної діяльності; формування ринку інноваційної продукції. В рамках цих напрямів певне значення має чітке окреслення конкретних проблем і питань для їх практичного вирішення в процесі інноваційної діяльності. Зокрема, розробка теоретичних основ інноваційної діяльності передбачає з'ясування сутності інноваційного процесу, поняття інноваційної діяльності, їх цілей, особливостей і завдань щодо агропромислового виробництва, виявлення перспективних видів інноваційної діяльності в аграрній галузі в ринкових умовах.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі та визначення напрямів для забезпечення його ефективного функціонування та подальшого розвитку в сучасних економічних умовах.

Результати досліджень. Стосовно різних галузей і сфер національної економіки сутність інноваційної діяльності немає принципових відмінностей, проте характер й напрями інноваційного процесу у яких можуть мати істотні відмінності. Зокрема, інноваційний процес в агропромисловому виробництві має власну специфіку, обумовлену, передусім, особливостями

виробництва. До найбільш характерних особливостей розвитку інноваційних процесів у агропромислових підприємствах належать: множинність форм та зв'язків аграрних товаровиробників з інноваційними формуваннями; відокремленість більшості аграрних товаровиробників на всіх рівнях: від організацій, які виробляють науково-технічну продукцію, до підприємств, які здійснюють її реалізацію; відсутність чіткого та науково-обґрунтованого організаційно-економічного механізму передачі досягнень науки агропромисловим товаровиробникам та, як наслідок, суттєве відставання галузі з освоєння інновацій в агропромисловому виробництві.

Інноваційний процес в АПК може протікати у різних формах. Зокрема, він може розвиватися інтенсивно, сповільненими темпами чи дуже повільно, тобто екстенсивно. Інтенсивні технології в сільському господарстві є кінцевим результатом наукових досліджень у галузі технології виробництва сільськогосподарської продукції. Незважаючи на проведену значну роботу з масового впровадження інтенсивних технологій, загалом в Україні видатних результатів досягнуто не було, хоч і врожайність основних сільськогосподарських культур, і продуктивність тваринництва у ці роки підвищилися. (Наочним результативним показником ходу інноваційного процесу є показники продуктивності (технологічної ефективності сільськогосподарського виробництва) – врожайність сільськогосподарських культур та продуктивність тварин).

Економічне зростання в АПК неможливе без істотного підвищення інноваційної активності на всіх стадіях інноваційного процесу, рівнях управління від державного до конкретних агропромислових товаровиробників. Нині стало очевидним, що це єдино правильний напрямок розвитку АПК [15].

Формування національної інноваційної системи АПК вимагає вироблення методологічних підходів до її організаційно-економічного механізму. Створення інноваційної системи АПК передбачає зокрема опрацювання базових моделей інноваційних структур (формувань), що виконують інтеграційні функції для науково-інноваційних циклів та розвиток економічних зв'язків між ними. Вони поділяються на: агротехнопарки, технополіси (технологічні центри), науково-промислові центри, інтегровані науково-освітні -університетські – академічні комплекси, науково-виробничі об'єднання, асоціації (фірми) селекційні центри, дослідні сільськогосподарські станції, конструкторські бюро та лабораторії, бізнес-інкубатори, інноваційні організації, інноваційно-консультаційні центри, регіональні галузеві агрокластери. Набули поширення приватні (комерційні) організації, інжинірингові та консалтингові фірми.

При всій різноманітності інноваційних формувань чільне місце має належати агротехнопаркам, які сприяють інтеграції науки, освіти та виробництва. Вони виконують повністю науково-виробничий обсяг – від наукових досліджень до створення та реалізації нової продукції.

Основними завданнями діяльності агротехнопарків є: виробництво насінневого матеріалу вищих репродукцій сільськогосподарських культур, а також виведення племінних тварин та птиці; прискорене підвищення сіль-

ськогосподарського виробництва на основі поширення та освоєння енергозберігаючих технологій, отримання нових видів продукції, покращення їх якості та екологічної безпеки та підвищення конкурентоспроможності; організація інформаційно-консалтингової системи у кожному регіоні для просування результатів науково-технічних досягнень у сільське господарство, переробну та харчову промисловість.

Важливе значення мають і технополіси – науково-виробничий комплекс із розвиненою науковою та виробничою інфраструктурою, що охоплює територію окремого великого міста або розпорозені на всій території регіону. До його складу входять: наукові установи та великий університет, що мають сучасні потужні заділи у сфері досліджень та оснащені новітнім експериментальним обладнанням; агропромислові організації (підприємства); агротехнопарки.

Технополіс слугує центром наукових досліджень, проектно-конструкторських розробок, створення новітньої техніки та обладнання, виведення нових високоефективних сортів сільськогосподарських культур, порід худоби та птиці, підготовки та перепідготовки кваліфікованих наукових кадрів для науки та освіти.

Функціонування АПК України як інноваційної, соціально-орієнтованої моделі розвитку забезпечується такими умовами: формуванням інноваційної системи АПК; формуванням та функціонуванням стійкого організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю агропромислових підприємств; удосконалення нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності в аграрному виробництві; запровадження результатів наукової та науково-технічної діяльності в економічний обіг; впровадження у виробництво селекційних досягнень, ресурсозберігаючих технологій чи ресурсозберігаючих взаємозалежних технологічних операцій, біологічних засобів захисту рослин, стимуляторів зростання, біологічних прийомів інтенсифікації галузей та напрямів діяльності в АПК.

Організаційно-економічний механізм управління та стимулювання розвитку інноваційної діяльності в АПК – це динамічна система форм і методів, що виявляються в соціально-економічних відносинах і зв'язках, що впливають на безперервне пристосування наукової, інноваційної та господарської діяльності організацій та підприємств до мінливих умов ринку, з метою задоволення попиту споживачів та отримання прибутку виробниками агропродовольчої продукції.

Факторами, які негативно впливають на розвиток та функціонування організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю в АПК, є: мінливість погодних умов та природні катаклізми (посухи, повені, глобальна зміна клімату); старіння сільського населення; зниження професійного рівня працівників АПК; недостатність інвестицій у розвиток АПК, у розробку та впровадження інноваційних проектів; низька інноваційна активність суб'єктів господарської діяльності АПК; нерозвиненість інноваційної інфраструктури.

Зазначені негативні чинники розвитку інноваційної діяльності в АПК вказують на необхідність випереджачого розвитку аграрного сектору економіки з метою

досягнення продовольчої безпеки країни в умовах мінливого ведення агропромислового виробництва.

Особливості формування національної інноваційної системи АПК, порівняно з іншими секторами економіки держави, пов'язані з подоланням негативних факторів, що впливають на розвиток інноваційної діяльності в АПК і проявляються в умовах кризи економіки системними стримуючими факторами інноваційного розвитку сполучених секторів економіки держави. Багатоукладний характер економіки, технологічний рівень, що принципово відрізняється, і інституційні умови розвитку різних секторів економіки виключають можливість визначення єдиної, універсальної моделі інноваційного розвитку.

Для забезпечення сталого прогресу у переході АПК на інноваційний шлях розвитку важливим стане концентрація уваги на наступних напрямках інноваційного розвитку:

- підвищення конкурентоспроможності та експортного потенціалу високотехнологічних напрямів інноваційної діяльності в АПК на основі розробки та впровадження ефективних ресурсозберігаючих технологій;

- розробка сукупності «проривних технологій», що визначають можливість формування нових ринків високотехнологічної продукції, наприклад, високоякісного зерна для хлібопекарської промисловості, дієтичного картопляного крохмалю та іншої сільськогосподарської продукції;

- швидке поширення окремих сучасних технологій у сільському господарстві, якому властива горизонтальна орієнтація;

- технічна та технологічна модернізація аграрних підприємств та суб'єктів інфраструктури.

Основними інструментами державної підтримки підвищення конкурентоспроможності та експортного потенціалу високотехнологічних напрямів інноваційної діяльності в АПК мають бути: державні програми, в рамках яких передбачатиметься фінансування найперспективніших проектів; державна підтримка високотехнологічного експорту, включаючи надання держгарантій, а також підтримку імпорту високих технологій.

Основний акцент при формуванні ринків високотехнологічної продукції має бути приділено розробці «проривних» технологій, які можуть забезпечити виробництво продукції з принципово новими споживчими властивостями. За цими напрямками діяльності може бути використано заходи державного фінансування, а також залучення іноземних інвесторів.

Швидкому поширенню сучасних технологій в аграрному секторі економіки можуть сприяти такі інструменти розвитку інноваційної діяльності: заходи щодо вдосконалення галузевого регулювання та скорочення бар'єрів для поширення нових технологій, залучення іноземних інвестицій; заходи щодо розвитку технологічного регулювання, модернізації застарілих стандартів; підтримка імпорту найважливіших універсальних сучасних технологій.

Інноваційна система розвитку АПК – це сукупність суб'єктів, інститутів та інфраструктури, що забезпечують виробництво, поширення та впровадження інновацій в економіці та суспільстві. Характеристика основних підсистем наведена нижче.

Підсистема генерації знань, досліджень та розробок. Конкурентоспроможна підсистема генерації знань, що динамічно розвивається, є фундаментом інноваційної економіки, найважливішим джерелом інформації для прийняття інноваційних рішень у всіх сферах економіки.

Підвищення конкурентоспроможності наукового комплексу АПК потребує вирішення низки завдань: підвищення якості кадрового потенціалу; реструктуризацію мережі наукових організацій; підвищення ефективності витрачання коштів, що виділяються на науку; нарощування дослідницького потенціалу на ключових напрямках; інвентаризацію наявних компонентів національної інноваційної системи АПК; розвиток інструментів та механізмів координації та взаємодії всіх учасників інноваційного процесу.

Зазначені завдання вирішуються з використання таких заходів: аудит якості діяльності існуючих наукових організацій та, за необхідності, їх реструктуризація (ліквідація неефективних структурних підрозділів, злиття організацій, зміна їх організаційно-правової форми, приватизація), що призведе до концентрації працездатних кадрів в ефективних організаціях та підрозділах, підвищення рівня їх матеріально-технічного оснащення; створення додаткових стимулів до підвищення результативності роботи окремих дослідників та дослідницьких колективів; концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках інноваційної діяльності.

Основними критеріями оцінки якості та результативності фундаментальних досліджень є їхнє міжнародне визнання, публікаційна та конференційна активність співробітників та колективів. У свою чергу міжнародне визнання результатів фундаментальних досліджень вимірюється патентною та публікаційною активністю та індексом цитування. Для прикладних досліджень найважливішим критерієм оцінки результатів є їхня затребуваність вітчизняними та зарубіжними підприємствами, органами влади різного рівня, громадськими організаціями.

Стратегічне завдання в галузі розвитку підсистеми генерації знань також полягає і в поступовому збільшенні кількості недержавних наукових організацій в АПК та збільшенні недержавних джерел фінансування наукових досліджень, у тому числі за інноваційними напрямками.

Кадри для інноваційної діяльності. Підготовку кадрів для інноваційної діяльності необхідно розпочинати у старших класах середньої школи. Для учнів старших класів середньої школи має бути розроблена спеціальна навчальна програма, що розкриває цілі, завдання, форми та методи інноваційної діяльності з її найважливіших напрямів. Програма повинна орієнтувати учнів на необхідність та обов'язковість отримання економічних та соціальних результатів від інноваційної діяльності у всіх підсистемах АПК.

Професійна підготовка кадрів для бізнесу (виробництва) має охоплювати три рівні: підготовка професійних робітників: трактористів-машиністів для різних галузей та напрямів діяльності, робітників для обслуговування машин; підготовка керівників та спеціалістів фермерських господарств, аграрних підприємств, особистих підсобних господарств та їх кооперативів; підготовка фахівців професійної освіти у ЗВО.

Відтворення інноваційного кадрового потенціалу науки забезпечується рядом заходів: створення сприятливих умов та стимулів для залучення та закріплення в науці талановитої молоді; підтримка наукових шкіл, що об'єднують дослідників різних поколінь; інтеграцію академічної та університетської науки, ширше поєднання викладацької та дослідницької діяльності; обробка та впровадження нових моделей аспірантського навчання, методик використання економічних законів для вибору пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, ресурсозбереження, прогнозування розвитку галузей та підкомплексів; залучення до керівництва науковою підготовкою аспірантів провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, які мають досвід публікацій у міжнародних журналах, патентування результатів наукових досліджень, необхідний рівень цитування публікацій.

Підприємницька підсистема – інноваційний бізнес. Основним інструментом формування державних пріоритетів технологічного розвитку АПК та об'єднання зусиль держави, науки, бізнесу, громадянського суспільства щодо реалізації цих пріоритетів стануть технологічні платформи.

Технологічні платформи – один із варіантів приватно-державного партнерства, формування якого пов'язане з наявністю наступних чинників: багатодисциплінарність необхідних досліджень для розробки перспективних технологій, що потребують чисельність потенційних учасників, які забезпечують у робочому режимі обговорення перспектив технологічної модернізації, форм партнерства та узгодження інтересів учасників платформи; недостатня готовність бізнесу формувати вимоги до найважливіших базових технологій, брати участь у розробці та впровадженні нових технологій, інвестувати кошти у підготовку кадрів для впровадження нових технологій; різна відомча підпорядкованість наукових організацій.

Формування та реалізація технологічних платформ дозволить вирішувати такі завдання: посилення впливу підприємницького сектору (бізнесу) на виявлення та реалізацію найважливіших напрямів інноваційної діяльності; виявлення нових науково-технічних можливостей модернізації існуючих напрямів агропромислової діяльності та формування нових напрямів; вироблення нових напрямів та механізмів удосконалення галузевого регулювання для швидкого поширення перспективних технологій; розширення науково-виробничої кооперації; вдосконалення форм та методів державного стимулювання інноваційної діяльності та модернізації підприємств АПК; підвищення науково-технічного потенціалу АПК для реалізації складних науково-технічних проєктів.

Інноваційна інфраструктура АПК. Інноваційна інфраструктура АПК може бути представлена у вигляді двох блоків: фінансового та техніко-технологічного.

До суб'єктів фінансової інфраструктури можна віднести: державні акредитовані банки; фонд сприяння розвитку малих підприємств у науково-технічній сфері, страхові компанії, лізингові компанії; позабюджетні фонди; банки комерційні; венчурні фонди у сфері науки.

Основними напрямками розвитку фінансової інфраструктури інновацій в АПК можуть буди: подолання

дефіциту інноваційних продуктів, прийнятних для фінансування венчурними фондами у рамках діяльності фонду сприяння розвитку підприємств науково-технічної сфери; збільшення частки надання пільгових кредитів на реалізацію інноваційних проєктів у рамках програм підтримки малого та середнього підприємництва; створення фондів прямих інвестицій в інноваційні проєкти; формування ефективної системи координації діяльності інституцій розвитку, спрямованої на підтримку інноваційних проєктів.

Основними напрямками розвитку техніко-технологічної інфраструктури можуть бути: підтримка поширення ринкових моделей формування та розвитку об'єктів інноваційної інфраструктури, що забезпечує доступ для аграрних товаровиробників до спеціалізованих послуг: експертних, освітніх, консалтингових, маркетингових.

Державна підтримка створення об'єктів техніко-технологічної інфраструктури інноваційної діяльності в АПК має бути насамперед об'єктам з приватною або змішаною власністю з переважанням недержавних коштів. Об'єкти інфраструктури з переважним державним майном мають бути приватизовані.

Інноваційна політика на регіональному рівні. Регіональна інноваційна політика в АПК має бути націлена на координацію зусиль щодо створення інноваційної інфраструктури; розвиток інноваційного підприємництва; покращення взаємодії обласних адміністрацій з існуючими об'єктами інноваційної інфраструктури: науково-дослідними та освітніми центрами, техніко-технологічною інфраструктурою, інфраструктурою фінансування інновацій, інноваційними аграрними підприємствами. Реалізація таких заходів дозволить створити в Україні мережу потужних центрів інтенсивного інноваційного зростання.

Технологічні інноваційні кластери є новим перспективним блоком інноваційної системи АПК. Реалізація кластерної політики в регіонах сприяє зростанню конкурентоспроможності бізнесу за рахунок ефективного використання потенціалу та взаємодії учасників кластера у зв'язку з їх географічно близьким розташуванням, включаючи розширення доступу до інновацій, технологій, ноу-хау, спеціалізованих послуг та висококваліфікованих кадрів, а також зниження транзакційних витрат, що забезпечує формування передумов для реалізації спільних коопераційних проєктів та продуктивної конкуренції. Формування та розвиток кластерів є ефективним механізмом залучення прямих іноземних інвестицій та активізації зовнішньоекономічної інтеграції.

Висновки. Агропромисловий комплекс являє собою систему, що складається з різних організаційних і функціональних підсистем, а сам виробничий процес складається з певних етапів, що зумовлює найрізноманітніші фактори науково-технічного прогресу в даній галузі. При цьому виділяють наступні групи факторів: біологічні, технічні, технологічні, інформаційні, організаційно-правові. Усередині цих груп факторів визначаються найрізноманітніші напрямки, серед яких на різних етапах розвитку виробництва з них визначаються найбільш пріоритетні, визначальні для даного періоду. Конкретна реалізація напрямків науково-технічного прогресу здійс-

нюється за допомогою розробки певних нововведень і отримання позитивного ефекту у виробництві.

Розвиток інновацій в аграрному виробництві сприяє не тільки підтримці певного виробничого рівня, а й прискоренню прогресу, що, як правило, супроводжується підвищенням стабільності виробничого процесу, здійсненням розширеного відтворення.

Удосконалення системи управління інноваціями в агропромисловому комплексі має охоплювати весь спектр цієї діяльності в агропродовольчому секторі: від досліджень і розробок, експериментальної перевірки наукових результатів до впровадження у виробництво та оцінки ефективності. Підвищенню обґрунтованості та ефективності життя заходів державного впливу у сфері управління інноваційною діяльністю в агропромисловому комплексі має сприяти віднесення цієї проблеми до одного з пріоритетних напрямів наукових досліджень з аграрної проблематики. Це визначить поштовх до інтенсифікації інновацій в галузі, що дозволить прискорити науково-технічний прогрес і підвищити ефективність агропромислового виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- Гудзь О. Є. Гармонізація механізму стратегічного управління інноваційним розвитком. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 3. С. 272–277. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/3-2015/57.pdf>.
- Гуторов А. О., Гуторов О. І. Кадрове забезпечення формування інноваційного потенціалу розвитку аграрного сектора економіки. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. Харків, 2018. № 2. С. 47–62.
- Дацій О. І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2004. 428 с.
- Економічне управління інноваціями: монографія / [Федоренко В. Г., Чуприна Ю. А., Куліков П. М. та ін.] ; за ред. В. Г. Федоренка; Київський національний університет будівництва та архітектури, Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України, Європейська бізнес-асамблея (Оксфорд) та ін. Київ : ДКС-Центр, 2020. 372 с.
- Ковтун В. А. Інноваційна стратегія розвитку аграрних підприємств. *Фінпростір*. 2020. № 3 (39). С. 142–153.
- Кукса І. М. Механізм державного регулювання інноваційного розвитку АПК : монографія. К. : СІК ГРУП УКРАЇНА, 2014. 328 с.
- Лобас М. Г., Россоха В. В., Соколов Д. О. Управління інноваційно-технологічним розвитком агросфери : монографія / за ред. М. Г. Лобаса. К. : ННЦ «ІАЕ», 2016. 416 с.
- Лупенко Ю. О. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в аграрній сфері України. *Економіка АПК*. 2014. № 12. С. 5–11.
- Lupenko Yu. O., Gutorov A. O., Gutorov O. I. Investment Ensuring for Development of Integration Relations in the Agricultural Sector of Ukrainian Economy. *Financial and Credit Activity : Problems of Theory and Practice* 2018. Vol. 4, No. 27. Pp. 381–389. DOI : <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i27.154221>
- Михайлова Л. І., Гуторов О. І., Турчина С. Г., Шарко І. О. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Вид. 2-ге доп. К.: Центр учбової літератури, 2015. 234 с.
- Онегіна В. М., Луньова В. А. Стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств : монографія. Харків : ТОВ «Смугаста типографія», 2016. 255 с.
- Соколюк С. Ю. Розвиток підприємств аграрного сектору на засадах гармонізації інноваційних процесів: теорія і практика : монографія. Умань : «Візаві», 2019. 376 с.
- Шпикуляк О. Г., Грицаєнко М. І. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 424 с.
- Шубравська О. В. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічний аспект. *Економіка України*. 2012. № 1. С. 27–33.
- Гуторов О. І. Інноваційна стратегія: значення, розробка, методи вибору. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. Харків, 2018. № 3. С. 307–319.

REFERENCES:

- Hudz, O. (2015). Harmonizatsiya mekhanizmu stratehichnoho upravlinnya innovatsiynym rozvytkom [Harmonization of the mechanism of strategic management of innovative development]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of the economy*, 3, 272–277. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/3-2015/57.pdf> [in Ukrainian].
- Gutorov, A.O., & Gutorov, O.I. (2018). Kadrove zabezpechennya formuvannya innovatsiynoho potentsialu rozvytku ahrarnoho sektora ekonomiky [Personnel support for the formation of innovative potential for the development of the agricultural sector of the economy]. *Visnyk KHNAU. Seriya «Ekonomiczni nauky» – Bulletin of KhNAU. Series «Economic Sciences»*, 2, 47–62 [in Ukrainian].
- Datsiy, O.I. (2004). *Rozvytok innovatsiynoyi diyal'nosti v ahropromyslovomu vyrobnytstvi Ukrayiny [Development of innovation activity in agro-industrial production of Ukraine]*. Kyiv: NSC "Institute of Agrarian Economics", 428 [in Ukrainian].
- Fedorenko, V.G., Chuprina, Yu.A., & Kulikov, P.M. et al. (2020). *Ekonomiczne upravlinnya innovatsiyamy [Economic management of innovations]*. Kyiv National University of Construction and Architecture, Institute of Engineering, state personnel. Employment Services of Ukraine, European Business Assembly (Oxford) et al. Kyiv: DKS-Center, 372 [in Ukrainian].
- Kovtun, V.A. (2020). *Innovatsiyna stratehiya rozvytku ahrarnykh pidpryyemstv [Innovative strategy for the development of agricultural enterprises]*. *Finprostir – Financial space*, 3 (39), 142–153 [in Ukrainian].
- Kuksa, I.M. (2014). *Mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya innovatsiynoho rozvytku APK [Mechanism of state regulation of innovative development of the agro-industrial complex]*. K.: SIK GROUP UKRAINE, 328 [in Ukrainian].
- Lobas, M.G., Rokokha, V.V., & Sokolov, D.O. (2016). *Upravlinnya innovatsiyno-tekhnologichnym rozvytkom ahrocfery [Management of innovation and technological development of agrosphere]*. K. : NSC "IAE", 416 [in Ukrainian].
- Lupenko, Yu.O. (2014). *Priorytetni napryamy innovatsiynoyi diyal'nosti v ahrarniy sferi Ukrayiny [Priority directions of innovation activity in the agrarian sphere]*

- of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economy of the agro-industrial complex*, 12, 5–11 [in Ukrainian].
9. Lupenko, Yu.O., Gutorov, A.O., & Gutorov, O.I. (2018). Investment Ensuring for Development of Integration Relations in the Agricultural Sector of Ukrainian Economy. *Financial and Credit Activity : Problems of Theory and Practice*. Vol. 4, No. 27. Pp. 381–389. DOI : <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i27.154221> [in English].
 10. Mikhailova, L.I., Gutorov, O.I., Turchina, S.G., & Sharko, I.O. (2015). *Innovatsiynyy menedzhment [Innovative management]*. View. 2nd add. K. : Center for Educational Literature, 234 [in Ukrainian].
 11. Onegina, V.M., & Lunyova, V.A. (2016). *Stratehiyi innovatsiynoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryyemstv [Strategies for innovative development of agricultural enterprises]*. Kharkiv : LLC "Striped Typography", 255 [in Ukrainian].
 12. Sokolyuk, S. (2019). *Rozvytok pidpryyemstv ahrarnoho sektoru na zasadakh harmonizatsiyi innovatsiynyykh protsesiv: teoriya i praktyka [Development of enterprises of the agricultural sector on the basis of harmonization of innovative processes: theory and practice]*. Uman : "Vizavi", 376 [in Ukrainian].
 13. Shpykulyak, O.G., & Hrytsaenko, M.I. (2016). *Rozvytok innovatsiynoyi diyal'nosti v ahrarniy sferi: menedzhment ta efektyvnist [Development of innovation activity in the agricultural sector: management and efficiency]*. Kherson : OLDI-PLUS, 424 [in Ukrainian].
 14. Shubravskaya, O.V. (2012). Innovatsiynyy rozvytok ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrayiny: teoretyko-metodolohichnyy aspekt [Innovative development of the agrarian sector of the Ukrainian economy: theoretical and methodological aspect]. *Ekonomika Ukrayiny – Economy of Ukraine*, 1, 27–33 [in Ukrainian].
 15. Gutorov, O.I. (2018). Innovatsiyna stratehiya: znachennya, rozrobka, metody vyboru. [Innovative strategy: meaning, development, methods of choice]. *Visnyk KhNAU. Seriya «Ekonomiczni nauky» – Bulletin of KhNAU. Series «Economic Sciences»*, 3, 307–319 [in Ukrainian].

Гуторова О.О., Гуторов О.І. Особливості розвитку та напрями удосконалення інноваційної діяльності в АПК

Мета. Дослідити особливості інноваційної діяльності в АПК та визначити напрями для забезпечення його ефективного функціонування та подальшого розвитку в сучасних економічних умовах. **Результати.** У статті обґрунтовано, що найважливішою особливістю сучасного періоду розвитку агропромислового комплексу є необхідність максимального прискорення науково-технічного прогресу як процесу поступового техніко-технічного та соціально-економічного оновлення та вдосконалення агропромислового виробництва.

Розглянуто організаційно-економічну сутність інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі, передумови та особливості розвитку, його вплив на ефективний і сталий розвиток галузі. Розкрито основні напрями та організаційні форми інноваційних процесів в агропромисловому комплексі. Проаналізовано розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі. Особлива увага приділяється вдосконаленню організаційно-економічного механізму інноваційних процесів в агропромисловому комплексі. В успішній реалізації інноваційної політики велике значення надається вдосконаленню управління інноваційною діяльністю

в агропромисловому комплексі в напрямку забезпечення сприятливого інвестиційного клімату на основі раціонального поєднання державного фінансування аграрної науки з розвитком інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки. **Висновки.** Розвиток інновацій в агропромисловому виробництві сприяє не тільки підтримці певного виробничого рівня, а й прискоренню прогресу, що супроводжується підвищенням стійкості самого виробничого процесу, здійсненням розширеного відтворення, а також стійкістю отримання товаровиробниками доходу. Удосконалення системи управління інноваціями в агропромисловому комплексі має бути комплексним, охоплювати весь спектр аспектів цієї діяльності в агропродовольчому секторі: від проведення досліджень і розробок, експериментальної перевірки наукових результатів до впровадження у виробництво та оцінки ефективності. Підвищення обґрунтованості та ефективності запровадження заходів державного впливу у сфері інноваційного менеджменту в агропромисловому комплексі могло б сприяти виділенню цієї проблеми в один із пріоритетних напрямів наукових досліджень аграрної проблематики. Це дасть поштовх до активізації інноваційної діяльності в галузі, що сприятиме прискоренню науково-технічного прогресу та підвищенню ефективності агропромислового виробництва.

Ключові слова: науково-технічний прогрес, інноваційний процес, стратегічне управління, державна підтримка, інвестиційне забезпечення, організаційно-економічний механізм, модернізація, науково-технічні формування, економічне управління.

Hutorova O.O., Gutorov O.I. Features of development and directions of improvement of innovation activity in the agro-industrial complex

Purpose. To investigate the features of innovation in the agro-industrial complex and determine the directions for ensuring its effective functioning and further development in modern economic conditions. **Results.** The article substantiates that the most important feature of the modern period of development of the agro-industrial complex is the need to maximize the acceleration of scientific and technological progress as a process of gradual technical, technical and socio-economic renewal and improvement of agro-industrial production. The organization and economy of the organization and the essence of the agricultural development of the galusi has been taken into account. The basis of the organization of the forms of innovative processes in the agro-industrial complex has been initiated. The development of innovative technologies in the agro-industrial complex has been analyzed. It is especially important to come to the end of the organization of economic and economic mechanism of innovative processes in the agro-industrial complex. In order to ensure the effectiveness of the implementation of the agricultural commodity complex, it is important to ensure that the management of the national agricultural science sector is directly responsible for the implementation of the national agricultural science sector in the agricultural sector. **Conclusions.** The development of the innovation in the agro-industrial development of the virobnitstvi is not the first time of the singing process, but the acceleration of progress, which is to ensure the implementation of the most virobnich process, the creation of the expanded development, and the use of goods and income. The management of the system of management in the agro-industrial complex can be integrated, the whole

range of aspects of the quality of the country in the agro-food sector: the implementation of additional research and development, experimental re-evaluation of scientific results to the promotion of effectiveness. The impact of the state's entry into the sphere of innovative management in the agro-industrial complex could be recognized as a matter of priority direct research on agricultural issues. As a result, we will be able to increase the number of employees

in the galuzy, and we will be able to accelerate the scientific and technical progress and the effectiveness of the agro-industrial development.

Key words: scientific and technological progress, innovation process, strategic management, state support, investment support, organizational and economic mechanism, modernization, scientific and technical formation, economic management.